

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2019/0680

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 4. juni 2019 fra Bergen Røde Kors på Stiftelsestilsynets vedtak av 10. mai 2019.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå søknad om sammenslåing av 10 stiftelser som alle er forvaltet av Bergen Røde Kors. Stiftelsestilsynet har i sitt vedtak avslått styrenes søknad om sammenslåing under henvisning til at stiftelsene ikke har «*i det vesentlige likeartet formål*», jf. stiftelsesloven § 45 annet ledd bokstav b), og at omdanningsvilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd ikke er oppfylt.

Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for sammenslåing ved omdanning etter stiftelsesloven § 46 er oppfylt.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av bl.a. stiftelsesloven.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok lederen Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

I søknad av 29. januar 2019 søkte Bergen Røde Kors om sammenslåing av 10 stiftelser til én stiftelse. Bakgrunnen for søknaden om sammenslåing er at Bergen Røde Kors i dag forvalter 10 legater. Samtlige har geografisk tilknytning til Bergensområdet, og har som formål å bidra til Bergen Røde Kors' humanitære arbeid, særlig ved å øke utviklings- og rekreasjonsmuligheter blant unge og eldre. De nærmere detaljene i legatenes formål varierer noe. Sammenslåing er foreslått gjennomført ved at det opprettes en ny stiftelse som skal hete «*Bergen Røde Kors' legat for lokalt humanitært arbeid*». I de nye vedtektene er det foreslått en formålsbestemmelse som er ment å ta opp i seg formålene til samtlige av stiftelsene som er søkt sammenslått:

«*Yte bidrag til Bergen Røde Kors' lokale humanitære arbeid, ved blant annet å:*

- *Tilgodese eldre og uføre i Bergensområdet. Herunder tilrettelegging av utflukter, tilstelninger, og andre sammenkomster. Støtten skal særlig gå til enslige eldre, pensjonister og krigsveteraner.*
- *Yte tilskudd til utdanning og skolering av mennesker med nedsatt funksjonsevne og/eller kognitive evner, herunder særlig blindesaker på Vestlandet.*

- *Yte tilskudd til barn og unge med behov for omsorg, eksempelvis som følge av sykdom og andre lidelser.*
- *Sikre rekreasjonsmuligheter og naturopplevelser i Bergensområdet. Herunder sørlig ved tilskudd til fjellsikring og vedlikehold av materiell på byfjellene. Primært de installerte nødtelefoner, og dagsutfartsstedet Kvila.»*

I det følgende gis en oversikt over stiftelsenes navn, formål, egenkapital, utdelinger de siste årene og annen relevant informasjon.

I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors, org. nr. 990 659 338: Det følger av stiftelsens vedtekter § 2 at stiftelsens formål er *«å gi tilskudd til sykepleiere som er utdannet ved eller har virket i Bergen Røde Kors, og som ved alderdom eller sykdom er blitt arbeidsudyktig og som lever i mindre gode økonomiske kår. Finnes det ikke søkere som fyller vilkårene tilfaller 3/5 av avkastningen også Bergen Røde Kors i tillegg til 2/5 deler av den årlige avkastningen som står til Bergen Røde Kors frie disposisjon.»* Stiftelsen har en urørlig grunnkapital på 500 000 kroner og det følger av vedtektene § 3 at det er avkastning av kapitalen som skal utdeles. Egenkapital per 31. desember 2018 var 2 707 923 kroner og stiftelsen hadde et negativt årsresultat på -6 179 kroner. Stiftelsen har ikke hatt et positivt årsresultat siden 2015. Forrige utdeling var i 2014. Stiftelsen delte da ut 40 000 kroner til en av totalt tre søkere.

Dr Johan Mohr Friele og hustru Hildur Friele, født Johannessen's fond, org. nr. 977 157 293: Det følger av vedtektene § 3 at fondets formål er *«å bidra til å støtte Bergen Røde Kors mange humanitære formål»*. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 5 330 696 kroner.

Guro Tønjum Olsens legat, org. nr. 990 659 133: Det følger av vedtektene § 2 at *«formålet med stiftelsen er å gi tilskudd til beste for pensjonister eller uføre i Bergen som bidrag til sammenkomster, tilstelninger, underholdning, utflukter og lignende»*. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 1 669 874 kroner.

Bjarne Egge's legat, org. nr. 938 555 311: Det følger av vedtektene § 2 at stiftelsens formål er *«å tilgodese de ulike formål som Bergen Røde Kors nå eller senere måtte stå for, dog ikke til dekning av Bergen Røde Kors driftsutgifter»*. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 1 257 838 kroner.

Agent Henrik Hafstads feriefond, org. nr. 940 778 816: Det følger av vedtektenes § 4 at fondets avkastning skal benyttes til ferieformål, blant annet til utbedring av søstrenes feriehjem (Kvila), samt til studiereise i ferien. Fortrinnsberettiget er søstre som har arbeidet ved tidligere Røde Kors Klinikk i Bergen. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 584 066 kroner, og stiftelsen har hatt negative driftsresultater og ikke foretatt utdelinger de siste tre årene.

Bergen Røde Kors fond til nærmiljøarbeide i Bergen, org. nr. 938 568 391: Det følger av vedtektene § 3 at den *«årlige avkastningen skal benyttes til beste for dagsenteret Røde Kors Stuen og dagutfartsstedet «Kvila» til like med øvrige tiltak som kommer krigsveteraner, enslige eldre og pensjonister til gode»*. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 501 182 kroner. Stiftelsen har hatt negative driftsresultater og ikke foretatt utdelinger de siste tre årene.

Dagny og Bjarne Endresens legat, org. nr. 990 659 273: Det følger av vedtektene § 2 at stiftelsens formål *«er å tilgodese psykisk utviklingshemmede og blindesaken på Vestlandet med en halvpart hver. Midlene øremerkes utdanning og skolering innen de to målgruppene»*. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 600 394 kroner. Stiftelsen har hatt negative driftsresultater og ikke foretatt utdelinger de siste tre årene.

Gudrun Kuhnles legat til Bergen Røde Kors, org. nr. 990 659 222: Det følger av stiftelsens vedtekter § 2 at formålet med stiftelsen *«er å gi tilskudd til oppgaver som Bergen Røde Kors driver med eller ønsker å drive med. Særlig oppgaver som er til beste for barn og ungdom. Det kan gjelde direkte omsorg for barn, eller til bekjempelse av sykdommer og lidelser som viser seg allerede i unge år.»* Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 332 878 kroner. Stiftelsen har hatt negative driftsresultater og ikke foretatt utdelinger de siste tre årene.

Fond til sikring av byfjellene, org. nr. 990 659 176: Det følger av vedtektene § 4 at den årlige avkastningen disponeres av Bergen Røde Kors styre til fjellsikring og vedlikehold av materiellet på byfjellene, primært de installerte nødtelefoner. Overskytende avkastningsmidler kan benyttes som bidrag til fornyelse av hjelpekorpsenes utstyr med 50 % til Bergen Røde Kors Hjelpekorps, og 50 % fordelt på hjelpekorpsene i Arna, Fana og Laksevåg. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 88 206 kroner. Stiftelsen har hatt negative driftsresultater og ikke foretatt utdelinger de siste tre årene.

Bergen Røde Kors fond til utdanning og rekreasjon, org. nr. 990 688 516: Det følger av vedtektene § 2 at *«formålet med stiftelsen er å gi tilskudd til utdanning og rekreasjon for Røde Kors – sykepleiere og til utenlandsstudier vedrørende Røde Kors for medlemmer generelt»*. Per 31. desember 2018 hadde stiftelsen en egenkapital på 672 019 kroner.

Søknad om sammenslåing ble avslått av Stiftelsestilsynet ved vedtak av 10. mai 2019.

Stiftelsene påklaget vedtaket i klage av 4. juni 2019. Stiftelsestilsynet har vurdert klagen, men har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Stiftelsesklagenemnda i brev av 3. desember 2019.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumenter som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

3 Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 10. mai 2019 lyder:

«Vi avslår søknaden om sammenslåing av stiftelsene DR JOHAN MOHR FRIELE OG HUSTRU HILDUR FØDT JOHANNESSEN'S FOND, org.nr. 977 157 293, I. HYSING OLSENS LEGAT TIL SYKEPLEIERE KNYTTET TIL BERGEN RØDE KORS, org.nr. 990 659 338, GURO TØNJUM OLSENS LEGAT, org.nr. 990 659 133, BJARNE EGGE'S LEGAT, org.nr. 938 555 311, AGENT HENRIK HAFSTADS FERIEFOND, org.nr. 940 778 816, BERGEN RØDE KORS FOND TIL NÆRMILJØARBEIDE I BERGEN, org.nr. 938 568 391, DAGNY OG BJARNE ENDRESENS LEGAT, org.nr. 990 659 273, GUDRUN KUHNLES LEGAT TIL BERGEN RØDE KORS, org.nr. 990 659 222, FOND TIL SIKRING AV BYFJELLENE, org.nr. 990 659 176 og BERGEN RØDE KORS FOND TIL UTDANNING OG REKREASJON, org.nr. 990 688 516.»

Stiftelsestilsynet vurderer først om stiftelsene er «i det vesentlige likeartet», jf. stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b. Konklusjonen er at stiftelsene har ulike formål og er opprettet på ulike tidspunkter av opprettere som ikke har noen naturlig sammenheng med hverandre. Stiftelsene kan derfor etter Stiftelsestilsynets syn ikke slås sammen med grunnlag i stiftelsesloven § 46 annet ledd.

Stiftelsestilsynet vurderer deretter om vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd er oppfylt. Når det gjelder vilkåret i bokstav a, at kapitalen er utilstrekkelig til å tilgodese stiftelsens formål på en rimelig måte, kommer Stiftelsestilsynet til at følgende stiftelser oppfyller vilkåret:

- Agent Henrik Hafstads feriefond
- Bergen Røde Kors fond til nærmiljøarbeide i Bergen
- Dagny og Bjarne Endresens legat
- Gudrun Kuhnles legat til Bergen Røde Kors
- Fond til sikring av byfjellene
- Bergen Røde Kors fond til utdanning og rekreasjon

Stiftelsestilsynet viser til at disse stiftelsene har en egenkapital på under 700 000 kroner hver. Videre viser tilsynet til at stiftelsene har ulike spesifikke formålsangivelser og at små pengeutdelende stiftelser med ulike formålsangivelser har en mulighet til å kunne slå seg sammen med en fordelingsnøkkel for de ulike formålene.

Videre kommer Stiftelsestilsynet til at stiftelsen Bjarne Egge's legat etter en samlet vurdering kan slå seg sammen med de andre mindre stiftelsene nevnt ovenfor.

Med hensyn til stiftelsen Dr Johan Mohr Friele og hustru Hildur Friele, født Johannessen's fond, kommer Stiftelsestilsynet til at stiftelsen har tilstrekkelig kapital og at formålet kan realiseres selv med mindre utdelinger. Heller ikke vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav b, c og d, som sier at formålene er åpenbart unyttige, at oppretters forutsetninger har sviktet eller at formålene er åpenbart uheldige eller ufornuftige er oppfylt for stiftelsen.

I vurderingen av stiftelsen I. Hysing Olsens legat finner Stiftelsestilsynet at stiftelsen har egenkapital av en slik størrelse at det gir grunnlag for utdelinger. Videre skriver tilsynet:

«Stiftelsen har til formål å gi tilskudd til sykepleiere som er utdannet ved eller har virket i Bergen Røde Kors, og som ved alderdom eller sykdom er blitt arbeidsudyktig og som lever i mindre gode økonomiske kår. Det fremgår av søknaden at utdanning av Røde Kors-sykepleiere opphørte på 1970-tallet, og formålet har dermed ikke like stor relevans i dag som den gang. Videre står det at bidrag til Bergen Røde Kors-sykepleiere vil være ivaretatt ved den nye stiftelsens formål.

Det kan ikke sies at forutsetningen til oppretter har sviktet da formålet også tar høyde for hvem som skal motta avkastningen dersom det ikke finnes søkere som fyller vilkårene til å få tilskudd.

Det blir også anført at den spesifikke formålsangivelsen gjør det vanskelig å etterleve forutsetningen om å bidra til Bergen Røde Kors veldedige arbeid. Vi kan ikke se at noen del av formålet til stiftelsen gjør det vanskelig å etterleve forutsetningen om å bidra til Bergen Røde Kors veldedige arbeid.»

Heller ikke stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav b eller d er oppfylt for stiftelsen.

For stiftelsen Guro Tønjum Olsens legat vurderer Stiftelsestilsynet saken slik at stiftelsen kan oppnå bedre avkastning og at egenkapitalen er av en slik størrelse at det gir grunnlag for utdelinger. Heller ikke for denne stiftelsen er vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav b, c og d oppfylt.

Avslutningsvis skriver Stiftelsestilsynet at de syv stiftelsene som kan slå seg sammen etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a må sende en ny søknad om omdanning.

4 Klagers anførsler

Klager påklager avslaget og anfører at det er grunnlag for å slå sammen stiftelsene.

Klagers anførsler kan oppsummeres slik:

Samtlige stiftelser har et «*vesentlig likartet formål*» ved at alle stiftelsene tilgodeser formål som Bergen Røde Kors støtter. Ved at stiftelsene slås sammen muliggjør dette i større grad realisering av den enkelte stiftelse i stedet for at stiftelsene eksisterer separat uten mulighet til å foreta noen utdelinger. Ved at stiftelsene ikke kan foreta utdelinger og alle pengene går med til administrasjonskostnader, vil ikke dette på noen måte være i tråd med stiftelsenes formål.

Formålet i noen av stiftelsene er mer eller mindre spesifikt angitt, mens andre er mer generelle med støtte til Bergen Røde Kors arbeid. En må anta at stifterne som har valgt Bergen Røde Kors til å administrere stiftelsene har valgt dette fordi Bergen Røde Kors arbeider med områder som stifterne ønsker at pengene skal gå til. Videre er det gjennom de foreslåtte vedtektene for den sammenslåtte stiftelsen, forsøkt å ivareta alle stiftelsenes formål, og alle stiftelsene som bidrar til den nye stiftelsen er navngitt i en egen paragraf.

Etter klagers oppfatning må stiftelsene Dr Johan Mohr Friele og hustru Hildur født Johannessen's fond og I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors anses å ha «i det vesentlige likeartet formål». Sykepleierordningen har opphørt for I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors, slik at denne delen av formålet ikke lenger kan realiseres. Med dette som utgangspunkt mener klager at formålene må anses som vesentlig likeartet slik at disse to stiftelsene kan sammenslås etter stiftelsesloven § 45 andre ledd. Subsidiært anfører klager at vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a er oppfylt. Det minst inngripende er å omdanne formålet til det subsidiære formålet. Når vilkåret for omdanning av formålet er oppfylt, må også vilkåret for sammenslåing være oppfylt. Vi legger derfor til grunn at det er grunnlag for å slå sammen I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors med Dr Johan Mohr Friele og hustru Hildur født Johannessen's fond som overtakende stiftelse

Stiftelsestilsynet har videre lagt til grunn at § 46 første ledd bokstav a) vil være innfridd for stiftelsene Agent Henrik Hafstads Feriefond, Bergen Røde Kors Fond til nærmiljøarbeide i Bergen, Dagny og Bjarne Endresens Legat, Gudrun Kuhnles Legat til Bergen Røde Kors, Fond til sikring av byfjellene, Bergen Røde Kors Fond til utdanning og rekreasjon og Bjarne

Egge's Legat. Klager legger dermed til grunn at disse stiftelsene vil kunne slås sammen med Dr Johan Mohr Friele og hustru Hildur født Johannessen's fond som overtakende stiftelse

I Guro Tønjum Olsens Legat har det ikke vært positivt årsresultat det siste året, og det er ikke foretatt utdelinger de tre siste årene. Klager mener også at selv om det skulle oppnås noe bedre avkastning vil det ikke være nok midler til å oppnå formålet, da formålet vil være kostbart for stiftelsen og kreve høy kapital. Det er ingen tvil om at formålet vil realiseres i større grad ved sammenslåing og klager mener det må veie tyngre enn at legatet skal forbli en selvstendig stiftelse. Klager føler seg trygg på at for oppretter var formålet viktigere enn det faktum at det skal eksistere en stiftelse med hennes navn. På bakgrunn av dette anfører klager at § 46 første ledd bokstav a) er innfridd og for denne stiftelsen, og at Guro Tønjum Olsens Legat kan slås sammen med de andre stiftelsene.

Dersom Stiftelsestilsynet etter en ny vurdering kommer til at søknaden om sammenslåing må avslås, bes det om at Stiftelsestilsynet vurderer om Agent Henrik Hafstads Feriefond, Bergen Røde Kors Fond til nærmiljøarbeide i Bergen, Dagny og Bjarne Endresens Legat, Gudrun Kuhnles Legat til Bergen Røde Kors, Fond til sikring av byfjellene, Bergen Røde Kors Fond til utdanning og rekreasjon og Bjarne Egge's Legat kan slås sammen til en stiftelse.

Det bes også om at Stiftelsestilsynet vurderer om stiftelsene Dr Johan Mohr Friele og hustru Hildur født Johannessen's fond, Guro Tønjum Olsens Legat og I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors kan slås sammen til en stiftelse.

5 Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Ved brev av 3. desember 2019 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til avgjørelse.

Stiftelsestilsynet skriver innledningsvis at de forstår klagen slik at de skal behandle en sammenslåing av samtlige stiftelser, og at saken oversendes Stiftelsesklagenemnda dersom klagen ikke blir omgjort.

Stiftelsestilsynet fremholder at stiftelsene er opprettet på ulike tidspunkter av opprettere som ikke har noen naturlig sammenheng med hverandre. Stiftelsene har likevel en naturlig sammenheng ved at styrene i stiftelsene skal oppnevnes av Bergen Røde Kors. Formålsangivelsene i vedtektene er spesifikt angitt. Stiftelsene skal blant annet støtte fjellsikring og vedlikehold av material på byfjellene, tilgodese psykisk utviklingshemmede og blindesaken på Vestlandet, gi tilskudd til beste for pensjonister eller uføre i Bergen og støtte Bergen Røde Kors mange humanitære formål. Det kan ikke sies at for eksempel å støtte fjellsikring og tilgodese psykisk utviklingshemmede og blindesaken på Vestlandet er hovedsakelig det samme eller stort sett likt. Midlene i de ulike stiftelsene er også tiltenkt både private og institusjoner. På denne bakgrunn fastholder Stiftelsestilsynet at stiftelsene ikke har i det vesentlige likeartede formål.

En eventuell sammenslåing er på denne bakgrunn kun aktuelt dersom vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd er oppfylt. Stiftelsestilsynet viser her til sin vurdering i punkt 3.2 i vedtaket av 10. mai 2019.

6 Stiftelsesklagenemndas vurdering

6.1 Rettslig utgangspunkt

Etter stiftelsesloven § 45 andre ledd b) kan omdanning av en stiftelse blant annet gå ut på at stiftelsen slås sammen med én eller flere andre stiftelser med i det vesentlige likeartet formål. Bestemmelsen er identisk med § 36 andre ledd nr. 2 i stiftelsesloven av 1980 som bygger på § 25 i lovutkastet i NOU 1975: 63 Stiftelser og omdanning. Om bakgrunnen for denne bestemmelsen heter det i NOU 1975: 63 punkt 5.9.3 (s. 98-99):

«Et alternativ til å oppheve stiftelser som er blitt så små at de ikke lenger har mulighet til å fylle sin funksjon på en rimelig måte, er å slå sammen flere stiftelser som har likeartet formål. Det er på det rene at omdanningsretten kan brukes til å foreta slik sammenslåing. Gjennom sammenslåingen blir den enkelte stiftelse opphevet som selvstendig stiftelse, men omdanningen har likevel ikke samme karakter som når stiftelsen blir helt opphevet ved at kapitalen brukes til formålet. Man har derfor i praksis gått en del lenger når det gjelder å slå sammen stiftelser av ikke helt ubetydelig karakter, enn når det gjelder oppheving»

Forslaget i utredningen har bakgrunn i administrativ praksis om sammenslåing av stiftelser fra før stiftelsesretten ble lovfestet ved stiftelsesloven av 1980. I NOU-en er det redegjort for eksempler fra denne praksisen, bl.a. er det omtalt en sak om sammenslåing av en rekke offentlige stiftelser (legater) som ble forvaltet av Oslo kommune. Ved sammenslåingen ble et betydelig antall mindre legater samlet i tre større legater. De nærmere detaljene i de sammenslåtte legatenes formål varierte noe.

Forslaget i NOU-en ble fulgt opp av Justisdepartementet i Ot. prp. nr. 3 (1979-80) der det heter på side 34:

«Like aktuelt vil det være å slå sammen flere mindre stiftelser med samme eller beslektede formål til en stor stiftelse med ett felles formål. I disse tilfelle blir den enkelte stiftelse opphevet som selvstendig stiftelse. Men formuen vil fortsatt bestå som stiftelse og tjene det opprinnelige formål, eventuelt et beslektet formål. Praksis har derfor åpnet en relativt vid adgang til å foreta slike sammenslåinger. Utvalget nevner på s 98-99 flere dømme på denne type omdanning fra den seinere tid. Administrativ praksis har på dette området vist en klar tendens i retning av større adgang for omgjøringsmyndigheten til å foreta slike sammenslåinger når tungtveiende rasjonaliseringsbehov tilsier det. Denne praksis vil kunne fortsette etter utvalgets forslag og departementet finner ikke grunn til å foreslå endring på dette punkt.»

Også Justiskomiteen la vekt på at lovutkastet åpnet for sammenslåing av stiftelser med samme eller i det vesentlige likeartet formål til en stor stiftelse med et felles formål. I Innst. S. Nr. 40 (1979-80) heter det:

«Videre ser komitéen det som en fordel at flere mindre stiftelser med samme eller i det vesentlige likeartet formål kan slås sammen til en stor stiftelse. Dette har allerede vært gjort i noen tid i praksis ut fra rasjonaliseringsbehov.»

Som det fremgår av det gjengitte fra forarbeidene til stiftelsesloven ble det både av lovutvalget, departementet og Stortinget lagt stor vekt på at den tidligere bestemmelsen i 1980-loven § 36 andre ledd nr. 2 la til rette for sammenslåing av mindre stiftelser med samme eller i det vesentlige likeartet formål til en stor stiftelse med et felles formål. Det som er uttalt

om bestemmelsen og ønskeligheten av sammenslåing av mindre stiftelser er ikke senere fraveket, og har derfor fortsatt gyldighet.

Stiftelsesloven av 1980 § 36 andre ledd nr. 2 ble som nevnt ordrett videreført i den någjeldende stiftelsesloven uten at bestemmelsen er nærmere kommentert verken i NOU 1998: 7 Om stiftelser eller i lovproposisjonen (Ot. prp. nr. 15 (2000-2001) Om lov om stiftelser. I utkastet til ny stiftelseslov i NOU 2016: 21 er gjeldende lov 45 andre ledd b) foreslått videreført, likevel slik at tillegget «i det vesentlige likeartete formål» er foreslått sløyfet, se nærmere nedenfor om dette.

I praksis er det lagt til grunn at sammenslåing av stiftelser med «i det vesentlige likeartete formål» kan vedtas med hjemmel i stiftelsesloven § 46 andre ledd om omdanning av bestemmelser «som ikke gjelder formålet og (som) det ellers må antas ikke er lagt vesentlig vekt på.» Det betyr at i disse tilfellene er sammenslåing mer kurant enn om sammenslåingen må vurderes etter reglene i loven § 46 første ledd, se like nedenfor. Dette samsvarer med uttalelsene i forarbeidene til stiftelsesloven av 1980 som er gjengitt over om ønskeligheten av å legge til rette for sammenslåing av mindre stiftelser.

Stiftelsesloven har ingen særskilt bestemmelse om sammenslåing av stiftelser med ulikeartet formål. Det er imidlertid på det rene at bestemmelsen i loven § 45 annet ledd bokstav b ikke stenger for å slå sammen stiftelser med ulikeartet formål. I slike tilfeller må imidlertid sammenslåingen avgjøres med utgangspunkt i de strenge vilkårene for omdanning i lovens § 46 første ledd. Dette betyr at det stilles strenge krav for å slå sammen stiftelser som ikke anses for å ha «i det vesentlige likeartete formål». Det er et vilkår at minst ett av de strenge vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd er oppfylt, jf. blant annet NOU 2016: 21 punkt 16. 2.6 (side 76) og Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2015/5366.

Som det framgår av det som er sagt over, er det i saker om sammenslåing av stiftelser av sentral betydning om de stiftelsene som ønskes slått sammen har «i det vesentlige likeartete formål». Hva som nærmere ligger i denne formuleringen er ikke utdypet verken i forarbeider eller i juridisk teori. Det må derfor tas utgangspunkt i en normal ordlydsforståelse av formuleringen.

I sin tidligere praksis, blant annet sak 2018/497, har nemnda tatt utgangspunkt i at «i det vesentlige» kan erstattes med bruken av ordet «hovedsakelig» eller «stort sett». Videre heter det i den nevnte avgjørelsen at «*Begrepet «likeartet» betyr normalt at produktet fremstår som svært likt og gir et ensartet uttrykk. Kravet til likhet modereres av uttrykket «i det vesentlige».*

Det som ovenfor er gjengitt fra forarbeidene til stiftelsesloven av 1980 supplerer dette utgangspunktet. Lovgivers intensjon om å legge til rette for sammenslåing av mindre stiftelser kan tale for at det ikke bør stilles for strenge krav til når stiftelsene som ønskes slått sammen anses for å ha i det «vesentlige likeartete formål» slik at de kan slås sammen ut fra en hensiktsmessighetsvurdering etter stiftelsesloven § 46 annet ledd. Etter Stiftelsesklagenemndas syn trekker forarbeidene i retning av at det med uttrykket «vesentlig likeartet» formål legges opp til en noe bredere vurdering av formålenes «karakter» eller «slag» – om disse er i det vesentlige like - enn at det «produktet» stiftelsene leverer i henhold til formålet fremstår som i det vesentlig likt.

Kravet til at stiftelser som ønskes slått sammen etter loven § 46 andre ledd i «det vesentlige (har) likeartete formål» gjelder både for de overdragende og den overtakende stiftelsen der denne er en eksisterende stiftelse. For den overtakende stiftelsen gjelder dessuten at denne

stiftelsens formål etter sammenslåingen i det vesentlige må videreføre de overdragende stiftelsenes formål eller et beslektet formål så langt dette er mulig. Om det ikke er mulig å videreføre formålet, vil man stå noe friere, jf. prinsippet i stiftelsesloven § 47 om innholdet av omdanningsvedtaket. Dette gjelder uavhengig av om den overtakende stiftelsen er en eksisterende stiftelse eller en stiftelse som blir opprettet ved sammenslåingen.

6.2 Den konkrete vurderingen

Stiftelsesklagenemnda tar først stilling til om de stiftelsene som i denne saken er søkt sammenslått er stiftelser «med i det vesentlige likeartet formål». Sammenslåingen kan da vurderes etter stiftelsesloven § 46 andre ledd som åpner for omdanning ut fra en hensiktsmessighetsvurdering.

Spørsmålet blir da om de stiftelsene saken gjelder kan sies å ha «i det vesentlige likeartet» formål og om den foreslåtte formålsbestemmelsen til den planlagte nye stiftelsen «Bergen Røde Kors' legat for lokalt humanitært arbeid» viderefører de overdragende stiftelsenes formål eller et beslektet formål så langt dette er mulig, jf. prinsippet i stiftelsesloven § 47 og det som er sagt ovenfor i punkt 6.1 om dette. Den foreslåtte formålsbestemmelsen er gjengitt foran.

Alle stiftelsene som inngår i den planlagte sammenslåingen har et sosialt formål innenfor virkeområdet til Bergen Røde Kors, men de nærmere detaljene varierer. Det foreslåtte formålet til «Bergen Røde Kors' legat for lokalt humanitært arbeid» er tilpasset de spesifikke formålene i de enkelte stiftelsene, og kan, med ett unntak nemnda kommer tilbake til, videreføres i det nye legatet. Stiftelsesklagenemnda antar dermed at oppretternes intensjon med stiftelsene kan videreføres, men innenfor en større ramme. Nemnda legger i denne sammenheng også vekt på at det i all hovedsak dreier seg om relativt små stiftelser. De to største er Dr. Johan Mohr Friele og hustru Hildurs Frieles legat med en egenkapital på 4 379 420 kroner og I Hysing Olsens legat med en egenkapital på 2 714 102 kroner. De øvrige har en egenkapital på fra 1 680 489 (Guro Tønjum Olsens Legat) til 92 906 kroner (Fond til sikring av byfjellene). For de sistnevnte fremstår det som åpenbart fornuftig å slå sammen stiftelsene i en større enhet som reduserer omkostningene slik at en større andel av avkastningen kan gå til formålet. Administrativt og økonomisk er stiftelsene også i dag knyttet nært sammen. Styremedlemmene i samtlige legater skal i henhold til vedtektene oppnevnes av Bergen Røde Kors, Med unntak av Dr. Johan Mohr Friele og hustru Hildur legat er stiftelsenes midler underlagt felles forvaltning, jf. stiftelsesloven § 21 annet ledd b).

Dr. Johan Mohr Friele og hustru Hildur legat står til en viss grad i en særstilling. Dette legatet har til formål å yte støtte Bergen Røde Kors mange humanitære formål i sin alminnelighet. Formålet faller således klart sammen med det foreslåtte formålet til Bergen Røde Kors' legat for lokalt humanitært arbeid. Dette legatet har en betydelig høyere egenkapital enn de andre legatene, og kan for så vidt videreføres som et selvstendig legat. Det framgår imidlertid av det gjengitte fra forarbeidene at lovgiver mener at man bør kunne gå lenger i å slå sammen stiftelser med en ikke helt ubetydelig kapital, enn når det gjelder ren oppheving. Stiftelsesklagenemnda har derfor kommet til at også dette legatet, særlig basert på legatets formål, bør kunne slås sammen i den foreslåtte nye stiftelsen.

Når det gjelder I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors har dette legatet en egenkapital på 2 714 102 millioner kroner. Etter legatets vedtektsbestemte formål skal legatet «gi tilskudd til sykepleiere som er utdannet ved eller har virket i Bergen Røde Kors, og som ved alderdom eller sykdom er blitt arbeidsudyktig og som lever i mindre gode

økonomiske kår. Finnes det ikke søkere som fyller vilkårene tilfaller 3/5 av avkastningen også Bergen Røde Kors i tillegg til 2/5 deler av den årlige avkastningen som står til Bergen Røde Kors frie disposisjon.»

Etter opplysninger fra stiftelsen ble sykepleierutdanningen i Bergen Røde Kors nedlagt i 1973. Stiftelsen har ikke utdelt midler til sykepleiere i målgruppen siden 2009, og det har heller ikke vært søkere som har oppfylt vilkårene for utdelingen siden dette året. Til dette vil Stiftelsesklagenemnda bemerke at det at sykepleierutdannelsen er nedlagt ikke betyr at det ikke lenger er sykepleiere som kan tenkes å være kvalifisert til å motta støtte fra legatet. Riktignok har det etter det opplyste ikke vært kvalifiserte søkere de siste årene, men midler fra legatet er heller ikke lyst ut. Det er etter nemndas syn dermed ikke tilstrekkelig godtgjort at den spesifikke personkretsen legatet primært retter seg mot, og som ikke spesielt er tilgodesett i den overtakende stiftelsens formål, ikke lenger eksisterer.

Stiftelsesklagenemnda er etter dette kommet til at vilkårene for å slå sammen I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors med de øvrige stiftelsene søknaden gjelder, ikke er oppfylt. I denne sammenheng er det også av betydning at dette legatet som nevnt har en egenkapital på 2 714 102 millioner kroner. Den burde dermed ha et kapitalgrunnlag som gjør det mulig å realisere det spesifikke formålet på en fornuftig måte. Stiftelsesklagenemnda vil for ordens skyld tilføye at om det bringes på det rene at det ikke lenger er sykepleiere som kvalifiserer til å motta utdelinger fra legatet, kan vurderingen av om legatet kan slås sammen med Bergen Røde Kors' legat for lokalt humanitært arbeid bli en annen.

Stiftelsesklagenemnda har etter dette kommet til at klagen tas til følge slik at de stiftelsene det er søkt om, med unntak for I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors, tillates slått sammen i den nye stiftelsen Bergen Røde Kors' legat for lokalt humanitært arbeid med det formål som er angitt i søknaden.

7 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak oppheves slik at Dr Johan Mohr Friele og hustru Hildur Friele, født Johannessen's fond, Bjarne Egge's legat, Gudrun Kuhnles legat til Bergen Røde Kors, Agent Henrik Hafstads feriefond, Bergen Røde Kors fond til nærmiljøarbeide i Bergen, Dagny og Bjarne Endresens legat, Fond til sikring av byfjellene, Bergen Røde Kors fond til utdanning og rekreasjon og Guro Tønjum Olsens legat kan slå seg sammen til den foreslåtte nye stiftelsen Bergen Røde Kors' legat for lokalt humanitært arbeid.

Søknaden om sammenslåing etterkommes ikke for I. Hysing Olsens legat til sykepleiere knyttet til Bergen Røde Kors.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig vedtatt.

Stiftelsestilsynets vedtak er endret delvis til gunst for klager. Etter forvaltningsloven § 36 kan klager kreve dekket vesentlige sakskostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket. Eventuelt krav om dekning av sakskostnader bes rettet til Stiftelsesklagenemnda.

Oslo, 14. februar 2020

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk